

četrtnika

Četrtnika je glasilo samoorganiziranih četrtnih in krajevnih skupnosti Maribora.

MESTNI ZBOR

KDAJ? PONEDELJEK, 16. MAJ 2016, 18.00

KJE? DVORANA MČ CENTER, MELJSKA CESTA 37

Po treh letih aktivnega angažmaja prebivalcev Maribora v okviru zborov samoorganiziranih četrtnih in krajevnih skupnosti (SČKS) Nova vas, Magdalena, Studenci, Center in Ivan Cankar, Koroška vrata, Radvanje, Pobrežje, Tabor, Kamnica in Pekre je jasno vsaj dvojje: veliko število obravnavanih problematik je skupnih, za reševanje specifičnih izzivov pa se je nabralo že obilo rešitev in izkušenj. Kljub nenehni komunikaciji in sodelovanju med zbori je napočil čas, da odpremo skupno razpravo na enem mestu – na mestnem zboru.

Mestni zbor ni pojavna oblika, ki bi presegala posamezne zборе SČKS. Gre za srečanje, na katerem bomo udeleženske in udeleženci, aktivni v svojih lokalnih skupnostih, spregovorili o temah, ki smo jo sami izbrali za natočni mestni zbor: kakšni so zaznani problemi, katerih skupni imenovalci so posamezne teme, kako smo v posameznih sredinah pristopili k reševanju in te ter kakšna bi lahko bila skupna rešitev. Sklepi, ki bodo sprejeti na mestnem zboru, bodo dokončno obravnavani še na vsakem izmed zborov SČKS. Komunikacija na mestnem zboru bo potekala na povsem enak, že ustaljen način. Oblikovali bomo skupnostni dogovor kot smernice za strpno, usmerjeno in plodno razpravo, pri kateri si bomo pomagali z že znanimi ročnimi komunikacijskimi signali. Zbor bo, kot običajno, trajal dve uri.

TEME MESTNEGA ZBORA

Vsebinsko razpravo na mestnem zboru smo skupaj predlagali in nato dokončno izbrali udeleženske in udeleženci vseh zborov SČKS. Teme so:

- **ODLOK O JAVNEM REDU IN MIRU**

- **DELO MESTNEGA REDARSTVA**

- **MOTIVIRANJE K VEČJI UDELEŽBI**

- **PROMET** bo na tokratnem mestnem zboru obravnavana tema, v kolikor bo to dopuščal čas. Več o temah je zapisanega na str. 2.

SODELOVANJE ALI OPAZOVANJE?

Tokratni mestni zbor je, kot je bilo uvodoma povedano, namenjen nadaljevanju razprave, ki se je ves ta čas vršila na posameznih delujočih zborih SČKS, izmenjavi izkušenj ter iskanju skupnih rešitev. Zato predvidevamo, da se boste posamezniki in posameznice, ki se boste na tokratnem zboru znašli prvič, malce težje vključili v debato. Veseli pa bomo, če vas obisk in opazovanje mestnega zbora spodbudi k odločitvi, da v prihodnje tudi sami namenite delček svojega časa in moči za skupno dobro in se pridružite sokrajanom na zboru v svoji četrtini ali krajevni skupnosti ali pa pomagata samoorganizirati vašo skupnost, če zbora tam še ni.

» Nadaljevanje z naslovne strani
Vsebinsko razprave na mestnem zboru smo skupaj predlagali in nato dokončno izbrali udeleženske in udeleženci vseh zborov SČKS. Teme so:

ODLOK O JAVNEM REDU IN MIRU (Predlagatelj: SČS Nova vas)

Sobivanje pomeni tisto skrb posameznika ali skupine, da se ob vsakem dejanju prepiča, kako le-to vpliva na okolico, na skupnost. Med tem ko je nevtralnost sprejemljiva, pozitivni vplivi pa naravnost pohvale vredni, negativnih vplivov ne moremo tolerirati. Teh pa je v Mariboru na pretek: od javnih smetišč na zapuščenih zasebnih zemljiščih, uničevanja zelenega fonda na stanovanjski funkcionalni, do poplave parkiranih tovornih vozil, ki prevažajo kemikalije, v spalnem naselju. Ob sprejetju Zakona o javnem redu in miru naj bi bili lokalni odloki nepotrebni, a je kar nekaj občin, ki je, zaradi specifik v svojem okolju in zaradi umanjkanja predvidenih sankcij v Zakonu, odloke ponovno sprejelo. Tudi Maribor ga nujno potrebuje, zato želimo s skupnim pritiskom na odločevalce doseči, da se Odlok o javnem redu in miru v MOM končno pripravi, obravnava in sprejme na Mestnem svetu.

DELO MESTNEGA REDARSTVA (Predlagatelj: SČS Koroška vrata)

Na zborih SČKS se soočamo z različnimi prometnimi težavami, in s tem v zvezi tudi z delovanjem Medobčinske inšpekcije in redarstva. Občani se pritožujejo, da se mestno redarstvo na klice večkrat sploh ne odzove ali to naredijo, ko je že prepozno. Velikokrat telefon zvoni v prazno. Prav tako ni možnosti za sledenje izvedenih ukrepov po prijavi. Policija se z mirujočim prometom praktično ne ukvarja in tako brez boljšega delovanja mestnega redarstva ne bo dviga prometne kulture, ki povzroča največ težav.

Na kakšen način ter kdo meri in ocenjuje uspešnost delovanja redarske službe in posameznih redarjev? Obstajajo za njihovo delo normativi, če da, kakšni? V razpravi se bo vprašan gotovo zastavilo še veliko, cilj pa je priti do rešitve, ki bo dala učinkovitejšo redarsko službo, in občanom možnost nadziranja delovanja le te.

MOTIVIRANJE K VEČJI UDELEŽBI (Predlagatelj: SČS Pobrežje)

Kako lahko skupina angažiranih, vztrajnih, v skupnostne rešitve naravnanih posameznikov spreminja lokalno okolje na bolje, smo dokazali. Menimo pa, da bomo na mestnem zboru družno ugotovili, da želimo na vseh zbora SČKS okrepiti udeležbo in aktivacijo sosed in sosedov. Pričakujemo razpravo o dosedanjih izkušnjah o tem, kaj lahko vpliva na udeležbo, kako na zbore pritegniti mlajše generacije in kako sokrajanom sporočiti, da je le tek na dolge proge tisti, ki prinese trajne in kakovostne rešitve.

Cilj razprave je ugotoviti naslednje: kako spodbuditi ljudi, da se začnejo aktivno zanimati za probleme v svoji lokalni skupnosti in jih na skupnostni ravni konstruktivno reševati, kako sokrajanom predstaviti pomen samoorganiziranja, odkriti nove načine pristopa do sokrajanov.

Rezervna tema:

PROMET

(Predlagatelj: SČS Pobrežje)

Problematika prometne strategije, prometne infrastrukture, varnosti in kulture v prometu se na zbora SČKS na dnevnem redu pojavlja neprenehoma. Potreba po celovitejšem pristopu k problematiki na mestnem nivoju, k oblikovanju načrta reševanja specifičnih primerov ter potreba po skupnem pritisku na odločevalce se že kaže v zametkih Mestne delovne skupine za promet, ki pa potrebuje še nekaj goriva za popoln zagon. Menimo, da bi se skozi razpravo in izmenjavo izkušenj lahko izoblikoval nabor dobrih praks, kako se učinkovito lotevati reševanja posameznega primera in da se bodo izkristalizirala problemska področja, katerih reševanje ostaja domena posameznega zbora in tista, ki se jih bodo lotili v Mestni delovni skupini za promet. Mestno delovno skupino za promet kot obliko skupnega pritiska na odločevalce je potrebno okrepiti, kar je tudi eden izmed ciljev razprave na mestnem zboru.

Predstavljena problematika bo na tokratnem mestnem zboru obravnavana, v kolikor bo to dopuščal čas. ♡

POROČILO O DELU V SAMOORGANIZIRANIH ČETRTHNIH IN KRAJEVNIH SKUPNOSTIH

ŠČS TABOR, 13. 4. 2016

Na Taboru so se z navdušenjem pogovarjali o uspehu delovne akcije »Tukaj je nekoč raslo drevo«. Zadovoljni so bili z odzivom medijev, nekateri udeleženci so celo poklicali na številko, ki je napisana na opozorilnih tablah. Član delovne skupine za drevesa je pripravil odgovor na komentar občine o načrtovanih zasaditvah, ki je bil objavljen v Večer. Odgovor, v katerem občino pozivajo k smotrnejši porabi proračunskih sredstev, je bil posredovan v Večerovo rubriko Pisma bralcev. Zbora se je udeležil tudi predsednik Športnega društva Železničar, ki je poročal o novostih glede igrišča ob Kardeljevi ulici. Novemu najemniku so se stvari zalomile na banki, ta mu namreč ne odobri kredita. Športno društvo že išče rešitve, ko bo znanega kaj več, bodo to predstavili na zboru. Ob koncu zbora so se pogovorili tudi o zemljišču ob srednji šoli za oblikovanje. Udeleženci zbora skrbijo, da se bo zemljišču spremenila namembnost in bo zelenica kmalu pozidana. Ustanovila se je delovna skupina, ki se bo ukvarjala s tem zemljiščem.

Se bo zemljišču ob srednji šoli za oblikovanje spremenila namembnost in bo kmalu pozidana?

SKS PEKRE, 13. 4. 2016

Zbor je tokrat potekal v naravi. Udeležba je bila skromna, razprava pa konstruktivna.

Pekre ima dva velika prometna problema, in sicer Lackovo cesto iz smeri Radvanja do križišča z Bezjakovo ulico ter samo križišče Lackove in Bezjakove. Udeleženci zbora menijo, da bi morali vsi Pekrčani stopiti skupaj in zahtevati od MOM, če je potrebno tudi z državljansko nepokorščino, kar najhitrejšo rešitev. Pekrčani so veseli, da je v proračunu zajeta izgradnja Pekrskega vrtca na katerega čakajo že desetletje in upajo, da se bo to realiziralo. Navdušeni so nad idejo krajanke Petre Arnuš in se bodo z veseljem udeležili pohoda po Pekrah, ki ga pripravljajo s sokrajanji.

ŠČS POBREŽJE, 14. 4. 2016

Na Pobrežju bo letos kar delavno, so ugotovili udeleženci zbora ŠČS Pobrežje, ki so tokrat večino zbora poslušali poročilo predsednika mestne četrti o tem, kateri investicijski oz. vzdrževalni projekti na Pobrežju so našli svojo postavko v letošnjem proračunu, med drugim bo novo podlago dobila Železnikova ulica, uvaja pa se tudi cona 30. Malečniški most po letos saniran, bolje kot do sedaj bo poskrbljeno za pešce in kolesarje. V Lovski in Nasipni bodo uredili kanalizacijo tako, da bo ta ustrezala zakonskim okvirom, mimo Sončka bo na cesti XIV. divizije urejen še manjka-joči kos pločnika. Na MČ aktivno iščejo možnosti in partnerje za krepitev športno-rekreativnih vsebin na Pobrežju, kot je vzpostavitev Srčne poti v Stražunskem gozdu. Gre za projekt, ki bo najbrž najprej uresničen. Kulturno in družabno središče naj bo tudi dvorana mestne četrti, zato bo letos obnovljena.

Udeleženci so lahko ugotovili, da so se tako na zboru kot v mestni četrti razvile zelo podobne prioritete problematike, za katere so oboji

prepričani, da jih je potrebno rešiti. Nekatere že letos, za ostale pa bodo tudi v naslednjem letu napeli vse sile – skupaj.

SČS RADVANJE, 19. 4. 2016

Pilotni projekt participatornega proračuna v Radvanju doživlja vzpone in padce, a Radvančani se ne dajo. Na minulem zboru SČS Radvanje so sklenili, da se bodo vztrajno in z vsemi močmi borili, da bodo vsi izglasovani projekti v okviru participatornega proračuna našli svojo postavko v občinskem proračunu za leto 2016. Ugotavljajo še, da občinskim strukturam očitno ni povšeči, da se prebivalci samoorganizirajo in zahtevajo, kar jim pripada. Ponovno se izkazuje, da vladajoče strukture ne morejo ali nočejo razumeti svojega poslanstva – da so na svojih položajih zaradi prebivalcev in morajo torej služiti njim.

V nadaljevanju so udeleženci skozi delavnico konsenza izbrali tri teme za zbor, ki bo potekal na mestni ravni in tako povezal že obstoječe SČS in SKS. Radvančani so se odločili za promet, odlok o javnem redu in miru ter za motivacijo prebivalcev za večjo udeležbo na zborih SČS in SKS. Prav tako so spomnili, da Turistično društvo Radvanje v soboto, 23. 4., organizira čistilno akcijo in vabi vse prebivalce, da se pridružijo. Po večih odprtih temah pot točko razno, med katerimi je bila najbolj pereča ta, da MČ še zmeraj nima novega tajnika, smo odšli domov.

SČS MAGDALENA, 19. 4. 2016

Kot zelo uspešno so udeleženci zbora ocenili opozorilno akcijo »Nekoč je tukaj raslo drevo«. Čeprav je bilo pričakovati tudi negativne odzive, takih praktično ni bilo. Medijsko je akcija dobila veliko podporo, takoj so se odzvali tudi občinarji, kar se ne zgodi zelo pogosto. Zelo razveseljivo je tudi dejstvo, da so se organizatorjem iz štirih SČS pridružili tudi udeleženci z drugih zborov, ki se akciji niso pridružili. Železo se kuje, dokler je vroče, zato Magdalenčani predlagajo, da je z ozaveščanjem sokrajanov o manjšanju drevesnega fonda v Mariboru potrebno nadaljevati. Do naslednjega zbora bodo premislili, kako.

Za glasilo MČ Magdalena je bil s SČS poslan

prispevek o participatornem proračunu, ki ga je pripravila udeleženka, ki je hkrati predlagala, da tokratno glasilo preimenuje iz Magdalenčan v Magdalenčanka. Zbor je idejo podprl in predlagal, da bi ob zadržkih lahko glasilo imenovali tudi kar Magdalena.

Udeleženci so izrazili tudi dvom o smotnosti izdaje glasila, če to krajanom ni dostopno. Včasih ga je namreč dobilo vsako gospodinjstvo, zato bodo MČ postavili vprašanje, zakaj zdaj temu ni več tako. Nasploš so nezadovoljni z obveščanjem, saj tudi programa ob bližnjem prazniku MČ Magdalena ne poznajo. Izjema je le odbor za komunalo pri MČ, ki jih obvešča o planiranih posegih in jim je tudi tokrat odgovoril na zastavljeno vprašanje v zvezi z načrtovano izgradnjo fitnesa na prostem v Magdalenskem parku. Odgovor žal ni bil popoln. Dopolnili ga bodo z zelenimi informacijami po sprejetju občinskega proračuna in dogovorjenem sestanku na Uradu za komunalo, promet in prostor.

Tokrat smo za glasilo MČ Magdalena prispevali članek o participatornem proračunu.

SKS KAMNICA, 20. 4. 2016

Na zboru SKS Kamnica so se ponovno ukvarjali z osnovno infrastrukturo, ki v krajih v okolici Maribora ni samoumevna zadeva. V komunikaciji z Medobčinskim uradom za varovanje okolja in ohranjanje narave počasi prihajajo do informacij, kje v Kamnici so načrtovane kanalizacija, območja skupnih sistemov in individualne čistilne naprave. Slednje bodo morali prebivalci zgraditi sami, zato si želijo po vzoru občine Radlje ob Dravi izdelati ekološke čistilne naprave. Od tam so že dobili povabilo za obisk in ogled izvedbe. Težav z vodovodom tokrat niso rešili, se je pa v času od prejšnjega zbora z angažmajem prebivalcev izboljšala prevoznost ceste z Mediča. Težave na tem obvozu pa se pojavljajo še v sosednji KS Bresternica, zato bodo s sosedi stopili v komunikacijo za odstranitev nevarnosti na cesti.

SČS CENTER IN IVAN CANKAR, 21. 4. 2016

Zbor udeležencev SČS Center in Ivan Cankar je bil tokrat bolj informativno naraven. Iz delovne skupine za mestni park, Piramido in Tri ribnike so poročali, da so v skladu s sklepi minulega zbora na občino naslovili komentarje in predloge, ki izhajajo iz njihove komunikacije v zvezi z letošnjimi načrti za zeleni center mesta. Na analizo rezultatov ankete o potrebi po območju za prosto gibanje psov bo treba še počakati, poročajo iz delovne skupine, saj se je anketiranje razvleklo čez načrtovan časovni termin. V DS za oživitev mestnega jedra so oblikovali pisni prispevek za objavo v Večeru, v katerem se odzivajo na medlo reakcijo župana po javnem soočenju mnenj na temo selitve umetnostne galerije v prostore bivše SDK. To, da se v pisemcu ministrici za zdravje, s katerim naj bi na občini potrdili izraženo zavezo, da bodo k razreševanju konflikta interesov v zvezi z bodočim uporabnikom prostorov SDK sedaj pristopili aktivno, skriva za »zahtevami dela javnosti«, je nedopustno. Udeleženci so enakega mnenja, zato je bila reakcija zbora posredovana osrednjemu časniku. Naslednjič bodo na zboru obravnavali in skupaj dokončali še dve pisni pobudi s Košakov, obe se nanašata na prometno problematiko.

SČS NOVA VAS, 28. 4. 2016

Na preteklem samoorganiziranem zboru v Novi vasi so se na začetku dogovorili za termin, ko bodo po svoji četrti iz dreves odstranili povoje, s katerimi so v akciji »Tukaj je nekoč stalo drevo« opozorili na neustrezno vzdrževana drevesa, zaraščena z belo omelo, ter postavili opozorilne table, ki so označevale mesta, kje so včasih stala drevesa. Zavedajo se namreč, da se povoji utegnejo strgati in tako onesnaževati okolje, česar pa si ne želijo, saj v vseh pogledih stremijo k boljšem bivanjskem okolju. Dogovorili so se, da se dobijo v sredo, 4. maja, in se sprehodijo po Novi vasi ter odstranijo povoje iz hirajočih dreves.

Obveze na hirajočih drevesih bodo ta teden odstranjene.

V nadaljevanju je beseda tekla o prihajajočem mestnem zboru. Obveščeni so bili o temah, ki so jih udeleženci in udeleženci že prepoznali kot relevantne, da bi o njih govorili s someščankami in someščani. Strinjali so se, da se je pred mestnim zborom, da bo ta potekal čim bolj učinkovito, smiselno pripraviti na izbrane teme. Začeli so govoriti o prepotrebem odloku o javnem redu in miru ter naštevati področja, ki jih bi ta moral urejati. Prav tako so si razdelili naloge, kdo do naslednjega zbora preuči katerega izmed obstoječih odlokov o javnem redu in miru iz občin, ki ta odlok imajo. Na naslednji zbor bodo tako prišli opremljeni z informacijami, kaj odloki odredajo drugod in idejami o tem, kaj bi želeli urejati z mariborskim odlokom, o čemer bodo razpravljali in iskali vzrode pritiska na mestnem zboru. Na dnevni red so na začetku postavili tudi točko o participatornem proračunu, tako da so ob koncu zbora spregovorili še o PP-ju in seji mestnega

sveta, ki so se je udeležili Radvanjčani/-ke in člani/-ce IMZ ter na koncu dosegli, da so obljubljena sredstva v proračunu zares namenjena izglasovanim projektom pilotnega projekta participatornega proračuna v Radvanju.

ŠČS STUDENCI, 28. 4. 2016

Na zboru je bil še posebej izpostavljen problem ekoloških otokov. Snaga bi morala kesone bolj pogosto prazniti. Ti so pogosto prepolni, zato ljudje odpadke puščajo ob kesonih, ki jih nato raznaša veter. Problematična sta zlasti papir in plastika. Odpadki (med katerimi je tudi zavržena hrana) pa privabljajo tudi živali. Menijo, da kesoni na štirikolesnikih niso trajnostna okoljska rešitev, zato si želijo, da bi razpravljali o tem tudi na drugih zborih. Iz dopisa, ki so ga poslali na Slovenske železnice – infrastruktura, lahko razberemo, da jih niso razumeli. Razumeli so, da v njem govorijo o nadvozu nad železniško progo, za katerega

nimajo pristojnosti in ne odgovarjajo. Studenčani pa so imeli v mislih nevaren prehod čez tračnice, ki bi moral biti ustrezno zavarovan. Udeleženec bo poslal nevarni prehod, nato pa lahko Slovenskim železnicam dopis s fotografijami vred pošljejo še enkrat. Strinjali so se tudi s pobudo o neodtujljivi pravici do vode, ki bi bila zapisana v ustavo.

Na koncu je gospod Fanin spregovoril o seji sveta mestne četrtni, ki bo potekala 9. maja. Na njo bodo povabili čim več poslancev iz Maribora. Na seji bodo govorili o podaljšku Ceste proletarskih brigad, problematiki Limbuške ceste in ostalih problemih, med njimi tudi o gudronskih jamah, ki se nahajajo proti koncu Studencev proti Limbušu. Gudron (katran) je naftni derivat, ki je dovolj trd, zato ne pronica v zemljo. Takšna območja bi morala država sanirati. Upajo, da jih bodo poslanci poslušali in nato kaj sprožili v državnemu zboru.

ČETRNI IN KRAJEVNI ZBORI

Te zanima, kako lahko zbori sploh potekajo brez politikantov in kako lahko ljudje aktivno sodelujejo? Želiš pridobiti spretnosti javnega nastopanja in moderiranja? Postani moderator/-ka samoorganiziranih mestnih zborov! Pridruži se nam lahko vsak ponedeljek ob 18. uri, v pritličju Tkalk (prostor CAAP, Tkalski prehod 4). E-pošta: info@imz-maribor.org.

VABLJENI NA ZBORE:

ŠČS Pobrežje	sreda, 11. 5., 18.00	MČ Pobrežje, Kosovelova 11
ŠČS Tabor	sreda, 11. 5., 18.00	MČ Tabor, Metelkova 63
ŠČS Nova vas	četrtek, 12. 5., 18.00	MČ Nova vas, Radvanjska 65
ŠČS Studenci	četrtek, 12. 5., 18.00	MČ Studenci, Erjavčeva 43
ŠČS Magdalena	torek, 17. 5., 18.00	MISC INFOPEKA, Ob železnici 16
ŠČS Radvanje	torek, 17. 5., 19.00	MČ Radvanje, Lackova 43
SKS Kamnica	sreda, 18. 5., 18.00	KS Kamnica, Vrbanska 97
ŠČS Center in Ivan Cankar	četrtek, 19. 5., 18.00	Zveza prijateljev mladine, Razlagova 16
SKS Pekre	sreda, 1. 6., 18.00	Dom kulture Pekre, Bezjakova 4
ŠČS Koroška vrata	četrtek, 2. 6., 18.00	MČ Koroška vrata, Vrbanska 10

Zbori ta teden: torek, 3. 5.: ŠČS Magdalena in ŠČS Radvanje;
sreda, 4. 5.: SKS Kamnica, SKS Pekre;
četrtek, 5. 5.: ŠČS Koroška vrata, ŠČS Center in Ivan Cankar.

Z MISLIJO NA DELAVCE

Mestno četrt Tabor krasi eno izmed najlepših naselij v Mariboru – Vurnikova kolonija, imenovana tudi delavska ali mestna kolonija.

Schreinerjev trg

Vrstne hiše z vrtovi v kareju med Fochevo, Delavsko, Koseskega ulico in Betnavsko cesto so obdane z mogočnimi drevesi, urejenimi v drevorede, ki jih lahko zavida marsikatero večje evropsko mesto, in ulicami, ki se stikajo v čudovitem parkcu na Schreinerjevem trgu. Ni čudno torej, da je naselje razglašeno kot kulturna dediščina, in sicer kot spomenik lokalnega pomena, in kot tako vpisano v Register nepremične kulturne dediščine pri Ministrstvu za kulturo RS. Ivan Vurnik (1884–1971), ki je skupaj z Jožetom Plečnikom in Maksom Fabianijem eden izmed začetnikov moderne slovenske arhitekture, je leta 1928 naselje oblikoval z mislijo na dobrobit vedno številčnejšega dela prebivalstva – delavce.

Evropska mesta so se v drugi polovici 19. stoletja zaradi industrializacije začela silovito spreminjati. Vedno več ljudi se je v iskanju boljšega življenja priseljevalo v mesta, kjer so našli zaposlitve v hitro razvijajoči se industriji. Večina delavcev se je z družinami v revščini gnetla v najemniških kletnih ali podstrežnih sobah, kjer ni bilo poskrbljeno niti za osnovno higieno. Kmalu so se vzpostavile iniciative, ki so izpostavile potrebe po kakovostnih življenjskih pogojih delavcev: prost dostop do svetlobe in zraka, dobra voda, ločena stanovanja z lastnimi

sanitarijami, odstranjevanje odpadkov in dovolj velik ter poceni bivalni prostor. Tako so v določenih mestih vprašanje delavskih stanovanj začeli reševati zelo uspešno. Začela so se graditi t. i. vrtna mesta, ki so delavcem po napornem dnevu v tovarnah nudila možnost gibanja na svežem zraku med drevesi in parki ter omogočala pridelavo zelenjave na lastnih vrtovih. Kot idealne velikomestne rešitve delavskih stanovanj veljajo tiste iz Lepizig-Lindena in Dresdena: velika dvorišča kot uporabni vrtovi s prostorom za igre in za sušenje perila, vodnjakom, otroškim vrtcem, pralnico in ozelenjeno ulico.

Agneta park v Delftu na Nizozemskem je bila na primer ena izmed najbolj kakovostnih delavskih kolonij in skupinska lastnina delavcev. Zgraditi jo je dal podjetniški zakonski par Agneta Matthes in Jacob Cornelis van Marken, ki sta se ukvarjala zlasti z delavskimi zadrugami. Po njunem naročilu je arhitekt Louis Paul Zoche oblikoval angleški vrt in zgradil 48 hiš in skupnostnih stavb. V koloniji so bili trije glavni objekti: De Gemeenschap (skupnost) – velika stavba, v kateri sta bila vrtec in osnovna šola, z jedilnico in telovadnico; de Tent (šotor) – glasbeni in prireditveni paviljon, kjer je bila tudi trgovina z živili, pekarna in trgovina z oblačili ter veliko otroško

igrišče z jezerom in hiško za izposojno čolnov.

Agentapark Delft, Nizozemska, 1890

Tudi Maribor je z izgradnjo železnice med Dunajem in Trstom postal vabljen za industrialce, število prebivalcev pa je začelo skokoma naraščati. Mesto je postalo središče slovenskega delavstva. Ivan Vurnik, velik privrženec vrtnih mest, je tako želel ustvariti kvalitetne pogoje bivanja tudi za manj premožne prebivalce Maribora. Oblikoval je arhitekturni in urbanistični načrt za vrstne hiše z lastnimi vrtovi, razdeljene na zelenjavni vrt in na zelenico, ulice z drevoredi, parkom, tržnico in kulturnim domom. Bil je namreč prepričan, da morajo vsi prebivalci mesta živeti v dostojnih pogojih, kjer je poskrbljeno za prezračevanje, ogrevanje, higieno, prosti čas na svežem zraku med zelenjem in ob skupnih kulturnih aktivnostih. Hkrati se je zavedal, da je mogoče vrtna mesta graditi le ob širokem družbenem soglasju in podpori oblasti. Za pocenitev gradnje je tako predlagal združitev dveh hiš v eno enoto. Predvideval je, da bo posamezno hišo družina, ki bo v njej živela, z leti uspešno odkupiti. S svojimi načrti je prepričal Mestno občino Maribor z županom dr. Alojzijem Juvanom na čelu in Ministrstvo za socialno politiko, ki sta prispevala sredstva za nakup zemljišča in gradnjo. Tako je bilo leta 1928 zgrajenih 147 enodružinskih enonadstropnih vrstnih hiš, med leti 1929 in 1932 pa še dodatnih 64 hiš. Izvedba je klasična in skromna: 27 m² po etaži (pritličje, nadstropje, podstrešje), opečni zidovi, dvokapna streha z lesenim ostrešjem, leseni stropi in stopnišče. Hiša ima dva vhoda, z glavne prometnice in z vrta. Najemniki so po dvajsetih letih odplačevanja amortizacije v obliki mesečne najemnine postali lastniki zgradb s pripadajočim vrtom, kar je bil v Sloveniji edinstven primer. To stanovanjsko naselje je pomemben člen v razvoju našega urbanizma iz vsaj dveh vidikov: 1. Vurnik je

pri delavski koloniji v našem prostoru prvič uporabil nov tip stanovanjske gradnje, to je vrstne hiše; 2. Gre za prvi primer socialne gradnje v Sloveniji za manj premožne sloje, saj naselja ni dal postaviti lastnik podjetja, v katerem so bili delavci zaposleni, temveč so si ga zgradili delavci sami.

To naselje je bilo oblikovano in zgrajeno z izrazito socialnim in političnim čutom za delavski razred. Čutom, ki nam ga vsaj v zadnjih dveh desetletjih precej primanjkuje. Kakor nam primanjkuje tudi spoštovanja do kulturne dediščine, kar je zlasti vidno v številnih primerih uničevanja tovrstnih spomenikov – od prizidkov, neumestnih barv fasad, večanja garažne površine, odstranjevanja dreves in parkov in še bi lahko naštevali. Prav tako se ob sprehodu skozi ta del mesta izrazito jasno zavemo, kako velik pomen imajo parki, drevoredi in zelenice za kakovostno življenje prebivalcev nekega mesta, o čemer smo pisali že v eni izmed prejšnjih številk Četrtnike. Zato je toliko bolj neverjetno, da so bili ravno prebivalci Vurnikove kolonije in bližnjih ulic, ki so eni izmed redkih prebivalcev Maribora, ki se lahko postavljajo z mogočnimi drevedori in parkom prav sredi naselja, tisti, ki so na nedavno akcijo SČS in SKS »Nekoč je tukaj raslo drevo« odreagirali negativno – z odstranjevanjem tabel, ki so opozarjale na manjkajoča drevesa.

Urška Breznik

Viri:

Ciglenečki, Marjeta: Vurnikova kolonija v Mariboru. Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta, 2014.
Vurnik, Ivan: K vprašanju enodružinske delavske hiše, v: Dom in svet (letnik 41. št. 3). Katoliško tiskovno društvo, 1928.
<http://www.centerarhitekture.org/portfolio-item-vurnikova-kolonija-v-mariboru/>
https://sl.wikipedia.org/wiki/Vurnikova_delavska_kolonija